

A Magyar Levéltárosok Egyesülete vándorgyűlése

Pécs, 2018. július 9–11.

A tudósítás több munkatársunk közös munkája:

*Borsy Judit, Breinich Gábor, Hetényi Tiborné, Kovács Eleonóra,
Laczlavik György, Nagy Imre Gábor, Polgár Tamás, Szálkai Tamás,
Szlabey Dorottya, Vargháné Szántó Ágnes, Zsidi Vilmos*

A Magyar Levéltárosok Egyesülete 2018. évi vándorgyűlése a Levéltár és nyilvánosság, Levéltár és kultúra témakörök köré szerveződött, s ezen fogalmakhoz kötődően hangzottak el a plenáris ülések előadásai is. A rendezvény elején elhangzott köszöntőket követően került sor a Dóka Klára-díj 2018. évi díjazottjainak köszöntésére. A díjazottak: *dr. Galambos Sándor*; (MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára); *Szemerey Tamásné* (Soproni Egyetem Központi Levéltára); *Varga Sándorné* (MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára Hajdúböszörményi Fióklevéltára); *Varga Zsolt* (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára); *Hrakovszky Edgárné* (MNL Baranya Megyei Levéltára); *Makula Lászlóné* (MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára).

Az ezt követő plenáris előadások a jelenleg – különösen a GDPR-törvény miatt – aktuális témakört – *Levéltár és nyilvánosság* – az adatvédelem és az információszabadság szempontjainak áttekintésével és ütköztetésével mutatták be a levéltárak, a történettudomány, a korszerű digitális közzététel és tartalomszolgáltatás szempontjait, kihívásait, és nézőpontjait is fgyelembé véve. Az előadók különböző szemszögből érintették a vizsgált témát, rávilágítva a fő követelményre, hogy az adatvédelem okán életbe lépő korlátozások ellenére a kutatók számára egy elégséges hozzáférést lehessen biztosítani.

Az elhangzott előadások: Jóri András (ügyvéd, volt adatvédelmi biztos): *Információszabadság és adatvédelem változó egyensúlya Európában és Magyarországon*; Kenyeres István (főigazgató, BFL): *Információszabadság és adatvédelem versus levéltárak*; Ablonczy Balázs (egyetemi docens, ELTE BTK): *Információszabadság és adatvédelem versus történettudomány*; Biszak Sándor (cégvezető, Arcanum Adatbázis Kft.): *Tömeges digitalizáció, internet és a jog egy adatbázis-szolgáltató szemszögéből*.

Az előadásokat követően kapcsolódva mind a nyilvánosság, mind a *Levéltár és kultúra* témakörhöz *Történelem, nyilvánosság és fikció az irodalom világában* című beszélgetés zajlott, Zalán Tibor költő beszélgetőtársa Katona Csaba (tudományos munkatárs, MTA BTK TTI) volt.

A második napon a Zsolnay-negyedben hét szekcióban igen szerteágazó tematikájú – a levéltáros szakma számos aktuális kérdésével foglalkozó – előadásokra került sor:

Nemzetközi szekció

Levéltári adatvédelem

Az angol munkanyelvű ülésen rövid referátumok hangzottak el a levéltári adatvédelem kérdéskörében. A hozzászólásokat követően Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia képviselői szakmai vitát is lefolytattak.

Forrásközlő szekció

Az életmódkultúra levéltári forrásai

Bilkei Irén (főlevéltáros, MNL ZML) *Levéltári források a kora újkori nemesség életmódjánál kutatásához* című előadásában három fő kérdésre kereste a választ, hol laktak, hogyan éltek és hogyan gondolkodtak a kora újkorban. A kora újkori hiteleshelyi oklevelek közül a hatalmaskodási oklevelek különösen a berendezés, konyhafelszerelés illetve ruházkodás adatainak gazdag tárháza. Színes illusztrációval ellátott előadásában olyan érdekességek is szóba kerültek, mint a somlyóvásárhelyi apácák borivási szokása, vagy a szemüveg használatára utaló adatok.

Csóka Ferenc (nyugalmazott levéltáros) *Egy XVIII. századi magyar mágnás, Esterházy Imre életének levéltári forrásait* mutatta be. Esterházy Imre gazdag életútjának a katonaként eltöltött éveit részletezte. Katonai pályafutásának adatai a családi levéltáron kívül több levéltár anyagából is feltárhatók. Elsősorban a Kriegsarchiv, a Kabinetirodai levéltár tábornoki jelentései, titkári levelezések, haditanács iratai, tábori lapok stb. tartalmaznak értékes adatokat. Előadásában felhívta a figyelmet a 18. századi mágnások életútjának feldolgozatlanságára is.

Bara Júlia (tudományos munkatárs, MTA BTK MI) *Élet egy vidéki kastélyban. Ünnepek és mulatságok a Károlyi család nagykárolyi kastélyában a 18–19. században* című előadásában szemléletesen mutatta be a családi eseményeknek nemcsak helyszínét, hanem résztvevőit és programját is. A főbb családi ünnepeken kívül a főispáni beiktatások, a vadászatok és a főrangú vendégek látogatása is látványos rendezvények voltak. A lakomák mellett a színi előadások, lovasbemutatók is a programhoz tartoztak.

Kurecskó Mihály (főlevéltáros, MNL OL) *Egy napjainkban elárverezett és szétdarabolt családi fondtöredék felhasználásának lehetőségei. Az Arany és Szél családok életformája a 19. században* című előadása során beszámolt az irodalomtörténeti ritkaságokat tartalmazó levelek sorsáról, valamint azok megszerzésének, védetté nyilvánításának menetéről, a közgyűjtemények lehetőségeiről. A levelek tartalmát

ismertette Arany János unokájának, Szél Piroskának levelein keresztül bepillanthattunk egy 19. század végén élő ifjú bálozó leány életébe, karácsonyi ajándékozási szokásokba, a kor szokásos gyógyítási módszereibe.

Kissné Bognár Krisztina (főlevéltáros, VERITAS Levéltár) *A művészeti felsőoktatás forrástípusai a 19–20. században* című előadása 1865-től kezdődően áttekintette a zeneművészeti, képzőművészeti és színművészeti képzés intézményeit. A 19. század második felében működő intézményekben nők is tanulhattak, a felvételnél szigorú feltétele volt, de érettségéhez nem kötődött. Az egyes intézmények gyakran változó nevét, az intézmény besorolását is nyomon követhettük, valamint a fennmaradt iratanyagok felhasználásának lehetőségeiről is tájékozódunk.

Sárhegyi Tamás (PhD hallgató, PPKE) *Kultúra az emigrációban, a 20. századi kanadai magyar emigráció forrásai* címmel tartott előadást. A kanadai emigráció földrajzi, időbeli csoportjainak bemutatása mellett sokszínű kulturális életüket is vázolta. Az emigráció által megőrzött és megőrzésre érdemesnek tartott gyűjtemények áttekintésén kívül a Mikes Kelemen programról is hallhattunk.

A szerteágazó témájú, mintegy félévszázadot átfogó előadások élményszerűen mutatták be a forrásokban rejlő felhasználási lehetőségeket. Az előadások többsége gazdag képanyaggal szemléltette az elhangzottakat.

Levéltár-pedagógiai szekció

Levéltár-pedagógiai tapasztalatok

Kirics Márta (főrestaurátor, MNL BaML) *Kiállítás a levéltárban – eredeti iratok bemutatása* címmel az MNL Baranya Megyei Levéltárában megvalósuló állandó és időszakos kiállítások tervezési, előkészítési és kivitelezési feladatait mutatta be lépésről-lépésre a restaurátor szemével. Az iratok előkészítése kapcsán megemlítette, hogy a kiállítások során a minimális restaurátori beavatkozás a hajtási élek simítása, száraztisztítás radírszivaccsal, szakadások javítása, megerősítés és a hiányzó részek papíryananyagának pótlása. Ezen munkálatok bemutatását fényképekkel szemléltette. Az előadó hangsúlyozta a látványtervezés fontosságát, ugyanakkor az állományvédelemre is felhívta a figyelmet: savmentes papír legyen az iratok háttere, üveglappal vagy fóliával (fóliatasakban) kell védeni a kiállított anyagot. Kirics Márta megfogalmazta: az a cél, hogy a károsodás ne terelje el a figyelmet az irat mondanivalójáról.

Szügyi Ferenc (levéltáros, Zentai Történelmi Levéltár) *A zentai levéltárban elindított levéltár-pedagógiai foglalkozások tapasztalatai* című prezentációjában a kis létszámú (mindössze tizennégy fős) levéltárban végzett foglalkozásokat ismertette. Kiemelte Fodor István levéltár-igazgató levéltár-pedagógiához való támogató hozzáállását, Rácz Attila (főlevéltáros, BFL) szerepét, aki helyszíni bemutatókkal is segítette a zentai kollégák munkáját, illetve Gajda Szilvia tevékenységét, aki külső segítséggel a foglalkozásokat tartja. Az előadó hangsúlyozta az iskolákba való kiszállás

sikereit, amikor 45 perces foglalkozásokat tartanak a levéltáros kollégák. Kedvelt, mert látványos és játékos, a zentai csatát, valamint a honfoglalást feldolgozó foglalkozás. Megemlítette azonban, hogy a levéltár látogatások száma lecsökkent, amióta „kiszállnak” az iskolákba.

Pál Ferenc (levéltáros, MNL VaML) *A népi kultúra forrásai és a levéltár-pedagógia* című előadásában a levéltárban folyó kutatásalapú módszerről számolt be. Kiemelte: a levéltár-pedagógia nem helyhez kötött, kivihető a levéltárból. Az intézményben a kollégák által megtartott *Játék a dokumentumokkal* (Tedd időrendbe!; Olvass-keress!), illetve a *Játék az adatbázisokkal* (*Digitális várostörténeti séta korszakokon át*) foglalkozásokon túl az iskolai kötelező közösségi szolgálatot is segítségül hívja a levéltár: a diákokat ugyanis bevonják az adatbázis építésbe (fotók leírása) és a COOP támogatásával a falukutatásba is. A Maribori Területi Levéltárral – Söveges Gordana segítségével – közösen szerveznek levéltári tábort, amely a falukutatás egyik eszköze. Kérdőív alapú helytörténeti gyűjtés (interjú), helyben történő digitalizálás jellemzi a levéltár által gyakorolt kollaboratív etnográfia módszerét.

Strešňák Gábor (intézményvezető, Szenci Városi Múzeum) *Szenc- a síkságtól a dombtetőig. Regionális nevelés* címet viselő előadásában ismertette: a múzeum 2010-ben nyílt meg. Ekkor elsődleges cél az intézmény köztudatba emelése volt. Havonta tartottak előadásokat felnőtteknek, szemináriumokat, konferenciákat szerveztek, kiadványokat jelentettek meg. Hamarosan bebizonyosodott, hogy a múzeumi programokat ki kell vinni az iskolákba. Felmerült egy regionális tankönyv kiadásának gondolata, amely 2017-ben mind magyar, mind szlovák nyelven elkészült. A szerzők a kötetben bemutatják, hogy a nagy történéseknek megvannak a helyi összefüggései is. Az anyagot, amely levéltári forrásokat is tartalmaz, úgy tervezték meg, hogy a tanulók minden héten egy tanórán helytörténettel foglalkozzanak. A kötet a feladatokon keresztül arra próbálja ösztönözni a diákokat, hogy a feltett kérdésekre, feladványokra a megoldást a könyvtárban, múzeumban, vagy akár „terepen” keressék.

Molnár Anita (ügyfélszolgálati osztályvezető, ÁBTL) az *56 Graffiti – Márciusban Újra Kezdjük!* című prezentációjában a Clavis Irodalmi Ügynökség és az ÁBTL közös projektjét mutatta be. A Clavis az ÁBTL iratanyagára is épülő *56-graffiti* címmel hirdetett meghívásos alkotói képzőművészeti pályázatot. A cél az 1956-os forradalom kapcsán született korabeli fényképeken található feliratok, graffitik által inspirált művek létrehozása és kiállítása volt. Az ÁBTL a grafikai munkákhoz szabadon felhasználható nagy felbontású képeket bocsátott a pályázók rendelkezésére. Az elkészült művek az 56graffiti.hu weboldalon megtekinthetők. Ezen kívül az ÁBTL honlapján virtuális kiállítás keretében is láthatók az alkotások. Az ÁBTL új projektje: *30 éve történt. A rendszerváltás forrásai*. Ebben a Történelemtanárok Egyesületével működnek együtt.

A szekcióülést Wallinger Mónika (könyv- és papírrestaurátor, Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei) zárta. *Egy ősi technika 21. századi gyerekeknek. Mire jó a „vízen festés”?* címmel jó hangulatú gyakorlati „képzéssel” egybekötött előadásában a 11. századi Japánban megszülető márványos papírfestés technikáját mutatta be. Megtudhattuk, hogy a papírmárványozás arab-oszmán közvetítéssel Európában is elterjedt és a könyvkötészet részévé vált: a könyvek borítóján a 17. századtól használjuk. A „vízen festés” a Múzeumok Éjszakáján sikeres foglalkozás volt. Ennek okai: kevés „hozzávalóval” (tempera, ökörepe, guarmag liszt, víz, fotótál vagy tepsi, A4-es papír) megvalósítható technikáról van szó, a művelet gyors sikerélményt nyújt, fejleszti a finom motorikus mozgást, türelemre tanít, bárki meg tudja csinálni, és nem utolsó sorban az elkészült alkotás szemet gyönyörködtető! Levéltári, könyvtári foglalkozások kiegészítésére kiváló technika.

Informatikai szekció

Levéltári adatbázisok és az online szolgáltatások fejlesztése

Az MLE informatikai szekciójának ülésén a levéltári adatbázisok és az online szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos témakörök szerepeltek a napirenden.

A program nyitó előadását *Az MNL Adatbázisok Online szolgáltatásának megújítása* címmel, Szatucsek Zoltán, az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatóságának vezetője tartotta. Az Országos Levéltár által 2009-ben megkezdett fejlesztés az addigra már nagyszámú és változatos szerkezetű segédlet-adatbázisának publikálására szolgált. Az elgondolás az volt, hogy olyan szolgáltatás jöjjön létre, amely elválasztja az adatokat az alkalmazásoktól, így biztosítva azok különböző környezetben való újrafelhasználását és együttes keresését. Az Adatbázisok Online az MNL egyik legsikeresebb szolgáltatásává vált, évente 150 ezer felhasználóval. A megújítást az elmúlt tíz évben alapvetően megváltozott kutatói szokások, az internethasználat általánossá válása, az új technikai lehetőségek megjelenése tette indokolttá. Az AOL 2.0 fejlesztése azt a célt tűzte ki, hogy nagy adatállományok indexelésével teljes szövegű keresést tudjon biztosítani az iratok tartalmában, a felhasználói felületet pedig a jól elhatárolható különböző célcsoportok igényeinek megfelelően alakítsa ki. A fejlesztés „user experience design” módszertannal és a felhasználóknak a fejlesztésbe való bevonásával valósul meg, éles indítása 2019-re várható.

Az Elektronikus Levéltári Portál megújításáról Kohút Sára (igazgató-helyettes, MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága) és Gerhard Péter (osztályvezető, BFL) tartott előadást. A 2008-ban indult Elektronikus Levéltár Projekt során kialakított Elektronikus Levéltári Portál szolgáltatásainak megújítására a KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011 pályázat keretében kerül sor. A fejlesztés céljairól szólva az előadók elmondták, hogy a szolgáltatások bővítését és publikus felületek felhasználóbaráttá tételét, és a közigazgatási ügyintézés lehetőségét kívánják

megvalósítani, intézményeik közös szakmai egyeztetése mellett. Az Elektronikus Levéltári Portál eddigiekben nehézkesen, a felhasználók számára sok esetben csak segítséggel használható kétlépcsős regisztrációs funkciója egyszeri tranzakcióra egyszerűsödik. A bejelentkezési funkció hasonlóképpen egyszerűsödik, és lehetővé teszi a jogosultságnak megfelelő teljes körű hozzáférést. A kutatói adatlap szinkronizálja a regisztrációs adatokat, megkönnyítve a rendszeresen kutatók adminisztrációját.

A felhasználók által leginkább preferált egyszerű keresést hasznos funkciókkal támogatják meg, a duplikált találatok kiszűrésével, a kereső kifejezés beírásakor csonkolási, karakterhelyettesítési, és az utólagos fazettás szűkítési lehetőségének biztosításával. Megmarad ugyanakkor a struktúrában való böngészés lehetősége, de ez már a rendszerek összefésült hierarchia nézetében lesz elérhető. Bővülnek a találati listaelemek kezelésének lehetőségei is a weben történő megosztással, (facebook, twitter, e-mail). Az adott találathoz az érintett levéltár is visszajelzést kap. A találati listaelemeket egységesen egy kosárban kezelik, amelynek tartalma kilépés után is megőrződik, ezzel is segítve a kutató további munkáját. A kutatói kérések belső tárhelyre történő helyezésekor a hitelesített, tömörített csomag helyett csak maguk a fájlok kerülnek, nem letöltendő, hanem böngészőben nézegethető formában. Az előadók végül beszámoltak a külső tárhelyre teljesített kutatói kérések kezelésében tervezett változásról is, amely majd lehetővé teszi a már online publikált digitális tartalmakra mutató hivatkozások összegyűjtését a felhasználói fiókban.

A *Budapest időgép* című előadásában Sipos András (főosztályvezető, BFL) a Levéltár és az Arcanum Adatbázis Kft. együttműködésében megvalósult alkalmazást mutatta be. Az előadó által élményszerűen bemutatott időgép nem egyszerűen történeti adatok lekérdezését teszi lehetővé, hanem a térben és időben történő barangolást kínálja interaktív térképeken keresztül, gyors és egyszerű átlépéssel a különböző időmetszetek között. Segítségével tanulmányozható a város átalakulása, kereshetők a korabeli helyszínek és eljuthatunk az egyes telkek, házak történetére és lakóira vonatkozó levéltári forrásokhoz is. Az Időgép mögött a Hungaricana hatalmas adatbázisa áll, amely több millió oldalnyi digitalizált forrásanyagot tartalmaz, a város lakóira és épületeire nézve pontosan helyhez és időhöz köthető adatok tömegét nyújtva. Az alkalmazásból elérhető források: 2015 őszén, egy Kossuth Lajos téri lakás fala mögül szenzációs módon előkerült 1944. évi lakás adatszolgáltatási ívek, a 19. század végén és a 20. század elején vezetett telekkönyvi betétek anyaga, amelyek a tulajdonosváltások regisztrálásán túl család-, társadalom- és gazdaságtörténeti adatok tömegét nyújtják Budapest nagyvárossá válásának időszakából, továbbá épülettervek ugyanebből a korból, valamint fényképek és képeslapok. Az előadásból kiderült, hogy további kapcsolódó anyagok is elérhetők az alkalmazáson keresztül, nevezetesen a főváros 1944-es áprilisi bombázásai után készült légi felvételek, és az 1956-os forradalom és szabadságharc áldozatainak térinformatikai adatbázisa.

Nagy érdeklődéssel várta a közönség Cseh Gergő Bendegúznak, (főigazgató, ÁBTL) előadását, amelynek már a címe is – *Titkosszolgálati adatbázisok: a problémák megoldása vagy maga a probléma?* – jelezte a kérdéskör bonyolultságát. Az előadás során a hallgatóság áttekintést kapott a titkosszolgálatok 1958-ban induló gépesített adatfeldolgozásának történetéről, az alkalmazott berendezésekről, adathordozókról, és természetesen a munkálatok céljairól, és a feldolgozott adatok köréről. Az előadó bemutatta az „Egységes Gépi Prioráló Rendszer” adattárait, amelyek között az állam-biztonsági szervek adattárai közül az operatív, és a hálózati nyilvántartás hosszú évek óta az érdeklődés középpontjában áll. Az 1990-ben mágnesszalagokra lementett és az ügynökkérdésben perdöntőnek vélt adatállományokkal kapcsolatos eddigi bizottsági ténykedés történetének ismertetése után, az előadó rátért a szalagok adattartalmának ismertetésére. A 18 darab szalagon található 2-2 biztonsági másolatot is tartalmazó adatsorok a hálózati személyek nevét, születési adatait, anyja nevét, a foglalkoztatás jellegére utaló kódot, fedőnevet és a kapcsolattartó szerv megnevezését, illetve a kizárást, vagy a foglalkoztató szerv kódját tartalmazta. Az eredeti, és sajnálatosan nem rekonstruálható szoftverkörnyezet hiányában, az olvasási, karakterfelismerési, kódolási problémák miatt, az adatok köre nem teljes, a hiányzó adatok miatt az egyértelmű, jogilag is támadhatatlan beazonosítás igen kétségesnek tűnik – jelezte Cseh Gergő Bendegúz. A papíralapon már levéltárba került, 30 000 személyről készült kartonhoz képest a szalagokon 58 708 személyre vonatkozó adatsor található, amelyek azonban a megfigyelt személyek adatai mellett a velük valamilyen kapcsolatban lévők adatait is tartalmazzák. Az adatokat folyamatosan módosították, aktualizálták, azonban naplózás nem történt mindeközben. Nem azonosíthatóak egyértelműen a személyek, bizonyos részük csak kartonon, mások csak szalagon szerepelnek, sőt volt olyan kategória, amelyet fel sem vettek az adattárba. Gyakorlatilag sohasem volt valóban hiteles az elektronikus nyilvántartás. Az előadás végén feltett előadói kérdések – Melyik az irat? Mihez kell biztosítani a hozzáférést? Hogy állunk a hitelességgel? – a jelenlévők szerint is egyelőre nyitottak maradtak.

A magyar állam szervei adatbázis létrehozása az MNL OL és a Nemzeti Közszoigálati Egyetem együttműködésével című előadásában Keresztes Csaba (főosztályvezető-helyettes, MNL Szakmai Koordinációs Központ) a II. világháború végétől napjainkig terjedő magyar államszervezet-történetét feldolgozó és bemutató hiteles elektronikus alkalmazás létrehozásáról számolt be. A projekt céljaként az előadó azt az internetes weboldal és kereső kifejlesztési feladatot jelölte meg, amely felületet biztosít a MÁSZ adatbázis tartalmak megjelenítésére, minden olyan leírást elérhetővé téve, ami a papír alapon kiadott Lexikon-sorozat első három kötetében napvilágot látott. Ezekben a kötetekben megjelent széttagolt szervtörténetek egy-egy szócikk alá kerülnek, az egyes szervekre vonatkozó teljes jogszabályi környezettel együtt. A tervezett szolgáltatás a korábban megjelent kötetek tartalmát mind időben, mind a szervek leírását tekintve kiegészíti, további adatforrásokkal gazdagítja, az MNL személynévtér állományában

elérhető rekordokat – az egyes közigazgatási szervekhez kapcsolódó személyeket – a MÁSZ adatbázishoz hozzárendeli. Az Interneten keresztül elérhető szolgáltatással kapcsolatban elvárás, hogy a felhasználó szöveges és grafikus felületeken keresztül gyorsan, pontosan és látványosan elérje a számára fontos adatokat, kizárólag a web böngészőt használva, további alkalmazások telepítése nélkül érjen el minden közzétett leírást asztali vagy hordozható számítógépen, tableten és okostelefonon.

A levéltáros szakmai kérdéseket taglaló előadásokat Lencsés Ákos (MTA Könyvtár és Információs Központ munkatársa) tájékoztatója követte. A *Levéltárak az EISZ Nemzeti Programban* címmel elhangzott előadás felhívta a figyelmet arra, hogy az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) 2001 óta biztosítja az online szakirodalomhoz való hozzáférést a magyar közintézmények számára. 2016 óta a programban részt vevő intézmények 100% támogatással vehetik igénybe az Arcanum Digitális Tudománytárat. Ennek köszönhetően az elmúlt években egyre több levéltár és múzeum kérte felvételét az EISZ-be: 2018 első felében több mint 200 intézmény – köztük 11 levéltár – tagja a nemzeti programnak. Az előadó ismertette a nemzeti program felépítését, működését és levéltárak számára nyújtott szolgáltatásait.

A program záró előadását Breinich Gábor (nyugalmazott főlevéltáros, BFL) tartotta *A német nemzetiségi kultúra megjelenése a Solymári Topotéka alkalmazásában* címmel. Bevezetőjében a Topotéka program kereteit és céljait mutatta be. Az Európai Unió 2014-től 2020-ig tartó időszakra meghirdetett Kreatív Európa: az európai kulturális és művészeti szektorának támogatási programján nyert pályázatot Budapest Főváros Levéltára 11 ország 17 intézményével együtt a co : op, azaz „Community as opportunity”, „A közösség mint lehetőség” elnevezésű projekttel. A pályázatban megvalósított „Topotéka” program a helyi történeti források nyilvános gyűjtőhelyeként működik, online felületen. Alkalmas egy helység, egy városrész, intézmény, vagy akár egy jelentős épület, egy közösség múltjának bemutatására, a magánkézben őrzött források közzétételével. Az értékmentés és közzététel megoldandó feladatai közé tartozik a helyiektől összegyűjtött képek és adatok megőrzése, a szakszerű feldolgozás, az online publikálás. Az otthon őrzött személyes, családi vagy a helyi közösség múltjára vonatkozó dokumentumok, képek, tárgyi emlékek digitális másolatai kerülnek be helyi topotéka gyűjteményébe. A felajánlott anyagok digitalizálás után visszakerülnek tulajdonosaikhoz. A digitalizálásra felajánlott anyagot a topotékák adminisztrátorai (szerkesztői) nemzetközi levéltári szabványt követve szakszerű módon rendszerezik, őrzik és teszik közzé az interneten. A már több éve működő, helyi múltmentő kezdeményezés a régi fotók megőrzésére és feldolgozására a helyi Bauernhausban havonta összeülő solymári „Képnézegető” társaság a régi képeken szereplő személyek, viseletek, események azonosításával, digitális képek gyűjtésével foglalkozik. Munkájuk eredményességét, hatékonyságát a Topotéka program az online nyilvánosság lehetőségeinek biztosításával segíti.

A Solymári Topotéka gyűjteménye jelenleg több mint 2000 rekordot tartalmaz. Az egyéni érdeklődés kielégítése mellett a gyűjtemény hamarosan alkalmas lesz arra, hogy az oktatásba bekapcsolódva fontos nevelési feladatot lásson el.

Az Informatikai Szekció ülését kerekasztal-beszélgetés zárta, amelyen a „Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése – KÖFOP - 1.0.0-VEKOP-15-2016-00011” című projektben tervezett fejlesztéseket – azaz az ügyfélszolgálati folyamatok elektronikussá tételét, a megyei levéltáraknak az e-levéltári rendszerbe történő integrációját és az Elektronikus Levéltári Portál megújítását – mutatták be nagy vonalakban a hallgatóságnak a kedvezményezett Magyar Nemzeti Levéltár munkatársai: Kohút Sára, Puskás-Paulik Ágnes, Ujj György és Szatucsek Zoltán. A moderátor Gerhard Péter volt.

Állományvédelmi szekció

Az állományvédelem aktuális kérdései

Az állományvédelmi szekcióban elsőként Nemes L. Ágnes (MNL SZKI, főrestaurátor) beszélt a *pecsétmásolat-készítés* módjairól és az alkalmazott anyagokról. Az előadó 2017 decemberében részt vett Barcelonában egy független restaurátorműhely által szervezett háromnapos szakmai gyakorlaton. Többféle másolat típus készítéséről láthattunk felvételeket, többek között a spanyolországi műhelygyakorlaton készített kísérleti darabokról is. Meg is lehetett tekinteni ezeket a felületre nyomott viasz és lakk pecsétékről készült másolatokat materiális valójukban, összehasonlítva az eredetiekkel. A 3D-s digitális másolat készítés módjáról is szó esett, de az előadó szeretné jobban megismerni az így készült, kinyomtatott másolat tulajdonságait és színezési lehetőségeit.

P. Holl Adrien (BFL, főosztályvezető) egy igen fontos témáról, a *tömeges savtalanítás szükségességéről, elméleti alapjáról és a gyakorlati megvalósítás technológiáiról* beszélt. A prágai szakmai látogatáson tapasztalatokat gyűjtöttek egy rendszerben működő, Bückeburgi típusú berendezés kapacitásáról is. A hazai előzmények és már külföldön több helyen működő rendszerek tanulmányozása megfelelő alapot biztosítanak a Budapest Fővárosi Levéltár újonnan vásárolt savtalanító berendezésének hatékony működtetésére.

Czikkely Tibor (MNL SZKI, osztályvezető) ismertette a 2017-ben a Levéltári Kollégium által elfogadott új levéltári Állományvédelmi ajánlást, hangsúlyt fektetve az új *raktárminősítési* lapra. Elmondta, hogy az új minősítő lap a régi alapján, szakmailag frissítve készült, felhasználva a szakfelügyelők gyakorlati tapasztalatait. Természetesen továbbra is elsőbbséget élvez a raktárklíma megfelelő értékek közti szinten tartása, de a raktár állapotát árnyalhatja a karbantartás, takarítás, savmentes tárolóeszközök és kisebb mértékben még más befolyásoló tényező megléte vagy változása. Mindez megjelenik a szöveges értékelés mellett pontozásos részeket tartal-

mazó minősítő lapon. A szakfelügyelőket szöveges útmutató segíti a helyszíni szemle során az értékelésben. Összehasonlítást láthattunk a 2013-ban és 2017-18-ban elvégzett szakfelügyelői minősítés eredményéről, illetve elhangzott a tapasztalatok alapján egy-két kisebb módosítási javaslat.

Szlabey Dorottya (MNL SZKI, főosztályvezető-helyettes) intézményközi megállapodás keretében töltött két hetet a *Tübingiai Tartományi Levéltár Főlevéltárában* Weimarban. Szakterülete alapján elsősorban az állományvédelmi területen *follyó munkákról* szerzett tapasztalatait osztotta meg előadásában. Lehetősége volt egy olyan tömeges restaurátor műhely munkájában is néhány napig részt venni, ahol a 2004-ben részben kiégett Anna Amália Történeti Könyvtár erősen károsodott nagy értékű köteteit kezelik, mentik meg az utókornak.

Czikkely Márton (tanársegéd, doktorjelölt, Szent István Egyetem) *a papírt károsító penészgombafajok mikrobiológiai vizsgálatait* ismertette. Áttekintésében beszélt a levéltári anyagot veszélyeztető penészgombák tulajdonságairól, fajairól, elterjedéséről. Sokat megtudhattunk a penészgombák életfolyamatairól, amelyek a levéltári iratok lebontását is elősegítik, ha adott körülmények között táptalajjá válnak. Tárgyalta a szaporodás és a fertőzés terjedésének meggátolására alkalmas módszereket és a szakmailag megfelelő, iratokon alkalmazható fertőtlenítési eljárásokat is.

Az előadások után beszélgetés alakult ki, amelyhez többen hozzászóltak, különösen a raktárminősítés és a penészgomba fertőzés veszélye és elkerülése témában.

Oktatás- és tudománytörténeti szekció

Együtt élő nemzetiségek, valamint egyetemi klubélet 1968 után

A szekció előadásai alapvetően két nagy témakör köré csoportosultak és számos érdeklődő kolléga részvételével zajlottak.

Draskóczy István (egyetemi tanár, ELTE BTK) *A Mátyás-kor egyetemtörténetírása* című előadásában áttekintette azokat az újabb kutatási eredményeket, amelyek a korszak egyetemtörténetírásával foglalkoznak. Kiemelte többek között Klaniczay Tibor kései munkáinak a jelentőségét, valamint rámutatott arra, hogy a peregrináció vizsgálatának legújabb eredményei milyen lehetőségeket rejtenek. Kimutatta, hogy királyunk uralkodása utolsó két évtizedében (1470 után) csökkent a Bécsben és Krakkóban tanuló magyarországiak száma, ám drámai hanyatlásról nincs szó. A csökkenés a két egyetem történetével magyarázható. Mátyás fontosnak tartotta, hogy a magyarországiak külföldön tanuljanak, s többük tanulását támogatta.

Szőgi László (c. egyetemi tanár, ELTE BTK) *Nemzetiségek a 19. századi felsőoktatásban* című előadásában a soknemzetiségű Magyarország diákjainak külföldi és hazai tanulmányairól szólt. A külföldi peregrinációban valamennyi hazai nemzetiség részt vett, de korszakonként más-más arányban. A nemzetiségi hovatartozást meghatározó adatok már a korai 16–18. századi forrásokban is megjelennek, de ezek

értelmezése nehéz feladat. Itt volt szó a hungarus, pannonus, transylvanus, slavus stb. kifejezések értelmezéséről a különböző századokban. A 19. században megjelennek az anyanyelvi adatok, ezért e korszaktól kezdve sokkal könnyebb a nemzetiségi összetétel vizsgálata. Ugyanakkor nagy tömegben tűnnek fel a zsidó hallgatók, akik esetében a nemzetiségi hovatartozás megállapítása egy máig vitatott kérdés, különös tekintettel az asszimiláció fokára. Az előadó utalt arra is, hogy a legújabb kutatásokban a teljes hazai felsőoktatás hallgatói adatbázisa van készülöben, első lépésben 1850-ig, és itt régióként kell és lehet vizsgálni a nemzetiségi összetételt, ami a Kárpát-medence valamennyi országa történészei számára fog rendkívül érdekes és értékes adatokat napvilágra hozni.

Batalka Krisztina (levéltárvezető, BME Levéltára) *Klubélet a Műegyetemen az 1960–70-es években* címmel tartotta meg előadását. A képzőművészettől a komoly- és könnyűzenén át az irodalmi életig és színművészetig mindent magában foglalt a műegyetemi kulturális élet, amelynek színterei az egyetemi klubok (pl. R Klub, E Klub, Várklub) és kollégiumok, valamint a Szkéné Színház voltak. A kulturális életet az egyetemi KISZ Bizottság alá tartozó Kulturális Titkárság szervezte, ahol létszámában és hozzáértésében is komoly gárda (köztük külön klubvezetők, rendezők) dolgozott annak érdekében, hogy vonzó, a fiatalok számára valóban érdekes programokat kínálhassanak. Az egyetemi klubok egyik célja az volt, hogy a hallgatók ne csak diplomások, hanem igazi értelmiségiek legyenek, illetve olyanok számára is helyet biztosítottak, akik kiszorultak a hivatalos művelődés kereteiből. Ezzel összefüggésben a klubok egyfajta szelepként is működtek, a kulturális élet szabadsága bizonyos értelemben végig megmaradt a korszakban. Emellett a klubok brandépítő és a mára ikonikussá vált zenekarainak (Illés, Metró, Omega, Generál stb.) népszerűsítésében játszott szerepe is jelentős volt. Az előadó szerint a műegyetemi klubok látogatói a szabadságot élték meg az egyetem falai között, mindezt 10–20 évvel 1956 után, amelynek fővárosi nyitánya itt zajlott, ezért levonta konklúziót: a BME klubéletének további vizsgálata mindenképpen indokolt.

Sági Éva (levéltárvezető, Soproni Egyetem Levéltára) *A soproni egyetemi KISZ-ház: diákélet és kultúra* című előadásában elmondta, hogy a soproni egyetemi KISZ-ház szervesen hozzátartozott az egyetemi polgárság életéhez. A létesítmény előzményei egészen Selmecebányáig nyúlnak vissza, ahol a mai Soproni Egyetem jogelődje, a m. kir. Bányászati és Erdészeti Főiskola hallgatósága élénk diákéletet folytatott. Az ún. selmeci hagyományok a mai napig élnek Sopronban és a testvéregyetemen is, sajátos szint adva az ifjúsági életnek. A selmec–soproni diákélet legjelentősebb „szereplője” az Ifjúsági Kör volt, amely már Selmecebányán is saját székházzal bírt, ám 1918 decemberében a Főiskola a cseh megszállás miatt menekülni kényszerült, majd Sopronban talált új otthonot. Az Ifjúsági Kör itt is folytatta az aktív diákélet szervezését, hosszas próbálkozások után újra köri házhoz jutottak. 1949-ben az Ifjúsági Kör feloszlatta magát, helyét a MEFESZ, majd a DISZ, 1957-től a KISZ vette át.

A változások miatt a házat elvesztették, de továbbra is igény volt a közösségi térre. A hallgatóság és a tanárok összefogásával, a város, a szakma és a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával végül 1959-ben adták át a KISZ-házat, amely az egyetemi ifjúsági kulturális élet – városi szempontból is jelentős – központja lett. A selmeci hagyományokat az 1950-es években ugyan tiltották, de azok rejtetten tovább éltek, majd az 1960-as években fokozatos enyhülés következett, így az 1970-es évekre a hagyományok és az ifjúsági élet újabb virágkoráról beszélhetünk.

Osváth Zsolt (levéltárvezető, SZIE Entz Ferentz Könyvtár és Levéltár) *Oral history interjú a KEK Klubról. „Ma így mesélem el.”* – Kálóczy Béla egykori klubvezető emlékei címmel tartott előadást. 50 éve annak, hogy a mai Szent István Egyetem Budai Campusa, az akkori Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Kertészeti Egyetem néven önálló egyetemmé vált és ugyancsak ebben az esztendőben alakult meg a Kertészeti Egyetem Klubjának (KEK) elődje a Kertész Klub. Az Egyetem KISZ Bizottsága 1970 decemberében Kálóczy Béla III. éves hallgatót bízta meg a KEK létrehozásával és a Klub új szervezeti és műsorpolitikájának kidolgozásával. A hetvenes évek izgalmas korszakának Budapestjén született meg ez a már akkor legendássá vált klub, „a KEK”. Kálóczy szavaival ez az időszak „...minden társadalmi problémája és el-
lentmondásossága mellett érdekes korszak volt ez, amelynek az emléke még ma is elevenen él az ezt megélt korosztályokban.” A KEK fiatalok tömegét vonzotta a nagy generáció zenekarainak (Illés, LGT, Nautilus, TAURUS-ex T. 25-75-82, Tolcsvayék és a Trió) koncertjeire. „Akadt olyan felvételiző, aki azért jelentkezett a Kertészeti Egyetemre, mert klubtag szeretett volna lenni.” – eleveníti fel emlékeit az egykori KEK vezető. A klub azonban – a klubvezető szándéka szerint is – nemcsak könnyűzenei koncerthelyszín akart lenni, ugyanis mondja Kálóczy Béla: „A koncertek mögött életerős, nagy hatású közművelődési tevékenység zajlott.”

Gazdasági szekció

A 2018. évi aktuális számviteli változások

A gazdasági szekció ülése kerekasztal beszélgetéssel indult. A 2018-as év nem hozott jelentős módosításokat a számviteli előírásokban, ám a számviteli mérőszámok számító 1992-es évet követően évente szembesültünk új helyzetekkel. Ezek közül a komolyabb változásokat 1997-ben, 2000-ben, 2010-ben, valamint 2015–2016-ban tapasztalhattunk, de minden év hozott valami újat, s ugyan nem gyakran, de előfordult korábban megszűnt szabályozás más formában történő visszatérése is. Most alapvetően néhány – horderejét tekintve többségünk számára nem jelentős – előírás hatálybalépésére, illetve fontos tendenciák felismerésére kell koncentrálni: pl. a származékos ügyletek (Szt.3.§. 9/11.), a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartása, valamint az IFRS-ek egyedi beszámolási célú alkalmazása hatókörének szűk körben hatályos módosítása.

A számvitelt érintő tendenciák, illetve a már ismert, de csak fél vagy egy év elteltével hatályba lépő előírások nem jelentenek napi feladatokat a számviteli szakembereknek, de tudniuk kell, hogy miként készüljenek fel a későbbi változásokra. Minden gyakorló számviteli szakember tisztában kell, hogy legyen azzal, mit jelentenek, illetve milyen nagyságrendűek azok a feladatok, amelyek a közeljövőben előtűnk állnak. Ezeket a környezetünk által közvetített hatások eredményezik, amelyek a gazdasági szegmensben dolgozókat is érinteni fogják. Olyan területeken vannak és lesznek átfogó és várhatóan folyamatos változások, amelyek közvetlenül érintik a gazdasági munkakörben dolgozókat, például: adatvédelem, adatbiztonsági rendszerek működtetése, a számlázó programok adóhivatal felé történő adatszolgáltatása, online számlázás, EKÁER fejlesztések, IFRS-ek egyedi beszámolóokra való alkalmazása stb. Nem kétséges azonban, hogy csak idő kérdése az online könyvvizetés becsatornázása az adóhatóságokhoz, összekapcsolva azt az adókérdések megoldásával is. Ezek az adóhatóság meghirdetett céljaival összhangban a digitális változások integráns részei, valamint a jövő számviteli elemei is.

Továbbá szó esett még más aktuális kérdésekről is: a közérdekű nyugdíjas szervezetekről (Szt. 3.§.2.), az szja változásról, családi kedvezményről, szociális hozzájárulás adó változásáról, valamint a csökkenő ÁFÁ-ról (internet hozzáférés szolgáltatási áfára 5%-ra, étkezőhelyi étel és helyben készített italfogyasztás áfája 5%-ra csökkent).

A szekció ülését Hetényi Tiborné (BFL gazdasági igazgató) *A kultúra finanszírozása* című előadása zárta, amelyben szót ejtett a kultúra fogalmáról, szerepéről, modelljéről, feladatairól. Ezt követően a kultúra–állam kontextusát mutatta be a következő szempontok mentén: a) kormányzati szerepvállalás, b) európai kultúrafinanszírozás, c) közjavak, közösségi támogatás, d) kultúra és gazdaság kapcsolata. Majd a finanszírozási rendszerek működéséről beszélt. Áttekintette az állami támogatási szisztémákat, a klasszikus, valamint az új típusú kultúrátámogatás jellemzőit. Előadását a kulturális stratégia által kijelölt feladatok ismertetésével zárta.

Plenáris ülés

Levéltár és kultúra

A vándorgyűlés harmadik napjának záró plenáris ülése a *Levéltár és kultúra* témakör feldolgozására vállalkozott. Az előadások a kulturális sokszínűség, a nemzetiségek története és levéltári forrásai témakörben hangzottak el. A helyszínhez (Pécs, Baranya megye) kapcsolódva több előadás is hallható volt, de más területeket bemutató, valamint nagyobb áttekintő előadásra is sor került: Varga Szabolcs (tudományos főmunkatárs, MTA BTK TTI): *A törökkori Pécs, különös tekintettel az oszmán kultúrára*; Orsós Anna (habilitált doktor, egyetemi docens, tanszékvezető, PTE): *Cigányok/romák Baranyában*; Borsy Judit (főlevéltáros, MNL Baranya Megyei Levéltára): *Nemzetiségek a 18. századi baranyai uradalmakban*; Nagy Imre Gábor (igazgató-

helyettes, MNL Baranya Megyei Levéltára): *Horvátok, szerbek és németek Mohácson a 18–20. században*; Tyekvicska Árpád (osztályvezető, Ferenczy Múzeum, Szentendre): *Együttélés és szétválás – Szerbek Szentendrén a 20. század fordulóján*; Márkus Beáta (PhD hallgató, Andrásy Egyetem Budapest): *A magyarországi németek malenkij robotra hurcolása*.

A Dóka Klára-díj díjazottjainak laudációja

DR. GALAMBOS SÁNDOR

(MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára)

Galambos Sándor 1985 óta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár munkatársa, és az azóta elmúlt több mint három évtized alatt, miközben csaknem minden levéltári munkaterületen dolgozott hosszabb-rövidebb ideig, folyamatosan fejlesztette és bővítette tudását. Előbb elvégezte a Bessenyei György Tanárképző Főiskola történelem–orosz szakát, majd a Kossuth Tudományegyetem történelem kiegészítő szakát, később pedig az ELTE BTK levéltár szakán diplomázott, 1994-ben pedig ugyanott doktori címet szerzett.

Levéltári munkafadatai maradéktalan teljesítése mellett hosszabb ideje végez történeti tárgyú kutatásokat. Fő kutatási területe: Szabolcs megye, illetőleg Nyíregyháza a dualizmus korában és 1945 után. Amellett, hogy több kötet szerkesztője vagy társszerkesztője volt, eddig több mint 50 publikációja (önálló kötetek, tanulmányok, forrásközlések stb.) látott napvilágot.

A helyi és regionális intézményi kapcsolatok, a levéltár-pedagógiai programok, valamint a különféle pályázatok kidolgozásában és lebonyolításában széleskörű szakmai tapasztalatai, aktivitása és kezdeményezőképesége révén meghatározó szerepet játszott és játszik a levéltár munkájában. Tudása, empatikussága és segítőkészsége miatt munkatársai tisztelik és nagyon kedvelik.

Galambos Sándort több évtizeden át végzett magas színvonalú szakmai munkája, az újszerű levéltári feladatok iránti nyitottsága, valamint az intézményközi kapcsolatok fejlesztése érdekében kifejtett tevékenysége tette érdemessé a Dóka Klára-díjra.

SZEMEREY TAMÁSNÉ PhD

(Soproni Egyetem Központi Levéltára)

Szemerey Tamásné – aki okleveles erdőmérnök – 1999-ben kezdte meg levéltári szolgálatát a Soproni Egyetem Központi Könyvtárában és Levéltárában. Folyamatos szakmai tevékenysége és szívós eltökéltsége eredményeként 2007-től az egyetemi levéltár önálló lett. 2007. január 1-től a levéltár megbízott vezetője, 2010. január 1-től pedig kinevezett vezetője volt 2016. december 31-én történt nyugdíjba vonulásáig.

Mint minden kis létszámú levéltár munkatársa, nincs olyan szakmai feladat, amelyet ne végzett volna. Nevéhez fűződik a Soproni Egyetem Központi Levéltára teljes fond- és állagrevíziója, valamint a szakszerű raktári rend kialakítása, illetve az, hogy a korábban szűkös körülmények között működő levéltár új raktárhelyiségekkel bővült és ma már jó infrastrukturális adottságokkal rendelkezik.

Az elmúlt 20 esztendőben az egyetemen belül a Közgyűteményi Bizottság, és más bizottságok tagjaként több egyetemtörténeti kiadvány és kiállítás elkészítésénél végzett kiemelkedően fontos munkát.

1999 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének és a Magyar Felsőoktatási Levéltárak Szövetségének, és egyik fő szervezője volt az MLE 2009-ben, illetőleg az MFLSZ 2007-ben és 2013-ban Sopronban megrendezett vándorgyűléseinek.

Levéltári tevékenysége mellett talajtani kutatásokat folytatott, és ezek eredményeként 2005-ben PhD fokozatot szerzett. Nyugdíjba vonulása után is a levéltár munkatársa maradt, és nagy tapasztalataival szívesen és eredményesen segíti annak munkáját.

Szemerey Tamásné hosszú időn keresztül végzett példamutató levéltárszakmai munkája, eredményes intézményvezetői tevékenysége és a magyar felsőoktatási levéltárügy iránti példás elkötelezettsége elismeréseként veheti át a Dóka Klára-díjat.

VARGA SÁNDORNÉ

(MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára Hajdúböszörményi Fióklevéltára)

Varga Sándorné 1980 óta dolgozik az Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Hajdúböszörményi Fióklevéltárában. 1981-ben levéltárkezelői képesítést szerzett, 1988-ban anyakönyvi szakvizsgát tett, 2005-ben pedig elvégezte a segédlevéltárosi tanfolyamot.

Pályafutása során a kezelői és a segédlevéltárosi teendők mindegyikét végezte és végzi. Nagy szakmai ismereteit és óriási tapasztalatait kitűnően tudta és tudja hasznosítani a gyűjtőterületi munkában, a kutató- és az ügyfélszolgálatban, illetve az iratrendezések és iratselejtezések során, de kivette és kiveszi részét a tudományos és a közművelődési feladatok ellátásból is, így a tudományos célú adatgyűjtésekből és a levéltári kiállítások elkészítéséből, továbbá a különféle célú és típusú adatbázisok munkálataiból, és mindezek mellett ő végzi a fióklevéltárban iktatás és irattározás munkáját is.

Varga Sándorné a Hajdúböszörményi Fióklevéltár egyik nagyon fontos, meghatározó munkatársa, mondhatni oszlopa, akit közel négy évtizeden át folyamatosan magas szinten, nagy elkötelezettséggel és precizitással végzett levéltárszakmai munkája méltóvá tett a Dóka Klára-díjra.

VARGA ZSOLT

(Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára)

Varga Zsolt több mint három évtizeddel ezelőtt, 1988. január 1-én kezdte meg levéltári szolgálatát az Új Magyar Központi Levéltárban. Itt, és annak jogutódjánál, a Magyar Országos Levéltárban dolgozott 1997-ig. 1997-ben az akkor alapított Történeti Hivatal, majd annak jogutódja, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára munkatársa lett, és az ma is. 1995-ben levéltárkezelői, 1997-ben és 1999-ben segédlevéltárosi tanfolyamot végzett.

Széleskörű általános és szakmai ismeretei, valamint átlagon felüli problémamegoldó képessége révén nagyon fontos feladatokat végzett előbb a belügyminisztériumi iratok átvételével, és az új levéltári intézmény létrehozásával összefüggésben felmerült kérések megoldásában, majd pedig az állambiztonsági iratok feltárásában, a szükséges segédletek elkészítésében, nem kevéssé az adatbázis-építésben. Mindezek mellett folyamatosan és nagy szorgalommal végzi az ÁBTL iratanyagának és különféle szakmai programjainak interneten történő népszerűsítését és kommunikációját.

Varga Zsolt rendkívül megbízható és pontos kolléga, aki három évtizeden át végzett igen értékes, lelkiismeretes és példamutató szakmai munkájával érdemelte ki a Dóka Klára-díjat.

HRAKOVSZKY EDGÁRNÉ

(MNL Baranya Megyei Levéltára)

Hrakovszky Edgárné 1976-ban fejezte be középiskolai tanulmányait, és azt követően azonnal a Baranya Megyei Levéltárban helyezkedett el, és itt dolgozott 2018. március 30-án történt nyugdíjba vonulásáig.

Kezdetben adminisztrátor és pénztáros volt, és 2014-ig, azaz csaknem négy évtizeden keresztül, személye egyet jelentett az intézmény titkárságával. Ez idő alatt ugyanakkor alaposan megismerkedett a levéltári munka minden részterületével. Ennek volt köszönhető, hogy 2014 és 2018 között ő irányította és részben végezte a Mecseki Szénbányák 2800 iratfolyómétert kitevő munkaügyi iratainak rendezését és selejtezését.

Elmélyült szakmai anyag- és helyismeretét, valamint nagy tapasztalatát a levéltári kutató- és az ügyfélszolgálatban is kamatoztatta. Segítségére és tanácsaira kollégái, különösen a pályakezdők, mindig számíthattak. Olyan munkatársa volt az intézménynek, aki csendben, feltűnés nélkül végzett nem látványos feladatokat, ám akik ismerik személyiségét és munkáját, jól tudják, hogy mindkettő nélkülözhetetlen volt a levéltár számára.

Hrakovszky Edgárné a Baranya Megyei Levéltárban 42 éven át végzett, magas színvonalú, mintaszerű alaposan végzett munkájával, példamutató levéltári pályafutásával méltán érdemelte ki a Dóka Klára-díjat.

MAKULA LÁSZLÓNÉ

(MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára)

Makula Lászlóné 1979-ben fejezte be középiskolai tanulmányait, és 1988. november 1. óta a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár munkatársa.

Pályafutása kezdeti szakaszában kezelőként dolgozott, és 1991-ben levéltárkezelői tanfolyamot végzett, majd 1993-ban az OSZK Módszertani Központja szervezésében indított képzésen középfokú könyv- és papírrestaurátori képesítést szerzett.

A folyamatos eszközbeszerzések és fejlesztések révén a levéltárban 2003 óta működő egyszemélyes restauráló műhelyben dolgozik. Az elmúlt másfél évtized alatt szorgalmas és szakszerű munkával nyomán számtalan kötet, oklevél, irat, térkép tervrajz stb. restaurálását, konzerválását és tisztását végezte el. A tervezett és ad hoc jelentkező intézményi állományvédelmi és iratmentési feladatokat nagy gyakorlattal, magas színvonalon és lelkiismeretesen teljesíti, és tevékenysége – bár nem igazán ismert, ám mégis – pótolhatatlan jelentőségű a jelenlegi és a jövőbeli levéltári kutatók és ügyfelek, valamint a magyar levéltárügy számára.

Makula Lászlónét közel három évtizeden át, nagy hivatásszeretettel, szakszerűséggel és odaadással végzett levéltári munkája, példamutató szakmai pályafutása érdemesítette a Dóka Klára-díjra

2018 Dóka Klára-díjas hölgyei: Makula Lászlóné, Hrakovszky Edgárné, Szemerey Tamásné PhD és Varga Sándorné (Fotó: Ruprech Judit)

II. MLE Futballkupa

Pécs, 2018. július 10.

A Magyar Levéltárosok Egyesületének régi hagyományát sikerült a 2017. évi miskolci vándorgyűlésen feleleveníteni, amely szerint a levéltárosok területi és szakmai alapon szerveződő labdarúgó csapatai mérkőznek meg egymással a vándorgyűlés idejére szervezett MLE Kupa keretében. A szervezők és az MLE elnökségének, titkárságának célja a tornával a következő volt: „*sportolási lehetőség biztosítása és látványosság nyújtása a Magyar Levéltárosok Egyesületének vándorgyűlésén.*” Tavaly Miskolcon hat csapat méretette meg magát, ahol a jó hangulatú rendezvényen a kupát Budapest Főváros Levéltárának csapata nyerte az MNL Országos Levéltárának csapata előtt. A torna nem is annyira a versengésről, hanem a sportolásról, a hangulatról, a közönség szórakoztatásáról szólt, a mérkőzéseket a partvonal mellől, esetenként a büféből nagyszámú levéltáros kolléga figyelte, olykor buzdítva kedvenc csapatát vagy szimpatikus játékosát.

2018-ban Pécsen a korábbi hat csapaton kívül, a már nem levéltári szakmában dolgozó, de még egyesületi tagságát megtartó egykori kollégákból alakult MLE válogatott is játékra jelentkezett. Immár hét csapatra bővült a mezőny:

- *Budapest Főváros Levéltára* (csapatkapitány Mátyás Zoltán)
- *Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára* (csk. Török Ádám)
- *Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára* (csk. Cseh Gergő Bendegúz)
- *Cathedrale, egyetemi és egyházi levéltárosok közös csapata* (csk. Zsidi Vilmos)
- *Barbaricum, a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltárainak keleti válogatottja* (csk. Varsányi Attila, MNL CSML)
- *Pannonia, a Magyar Nemzeti Levéltár megyei levéltárainak nyugati válogatottja* (csk. Polgár Tamás, MNL SML)
- *MLE válogatott* (csk. Kántor Balázs EMMI)

A hét csapat egy három és egy négycsapatos csoportban versengett először, majd az első és második helyezettek játszottak a döntőbe jutásért. A helyosztókon az ötödik, harmadik és első helyekért folytatódott tovább a küzdelem. A csapatok felkészültségét jelzi, hogy a háromórás torna során a pécsi, árnyék nélküli műfüves pályákon zajlott le a sportszerű küzdelem. A mérkőzések játékvezetői a pihenő csapatok tagjaiból kerültek ki. A keddi pécsi városnézés idejében zajló tornán a levéltáros, labdába rúgó férfiak jó hangulatú délutánt tölthettek együtt. A csapatok szurkolói a pályák melletti árnyékos részokről figyelték kedvenceiket. A harmadik helyet büntetőrúgások után az ÁBTL csapata szerezte meg, a döntőben ismét győzedelmeskedett a BFL

az OL előtt, így a tavalyi győztes a II. MLE Kupán megvédte címét. A játékoskereteket és a csapatok lehetőségeit tekintve további BFL hegemoniával számolhatunk.

A résztvevők a torna végeztével, fáradtan, de mosolygósan, sportbaráti hangulatban és egy jó sör reményében ültek az őket szállásra visszazállító buszra.

Köszönet az MLE vezetőségének a torna megszervezéséért! Köszönet a csapatvezetőknek csapatuk felkészítéséért! Jövőre Gyulán újból veletek!

BFL

Erdélyi Pál, Kenyeres István, Málík Zoltán, Mátyás Zoltán,
Mautner Zoltán, Sarusi-Kiss Béla, Vezsenyi Péter, Varga Bálint

MNL OL

Balázs Gábor, Bakó Zsigmond, Fiziker Róbert, Ö. Kovács József,
Magos Gergely, Sölch Miklós, Török Ádám

ÁBTL

Cseh Gergő Bendegúz, Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf, Okváth Imre,
Orbán Balázs, Pócs Nándor, Takács Dániel, Takács Tibor, Vörös Géza

BFL ■ Álló sor: Varga Bálint, Sarusi-Kiss Béla, Kenyeres István, Erdélyi Pál, Málík Zoltán
■ Alsó sor: Mátyás Zoltán, Mautner Zoltán, Vezsenyi Péter

MNL OL ■ Álló sor: Bakó Zsigmond, Fiziker Róbert, Ö. Kovács József, Balázs Gábor, Török Ádám, Sölch Miklós ■ Alsó sor: Magos Gergely

II. MLE Futballkupa ■ Pécs, 2018.

ÁBTL ■ Álló sor: Vörös Géza, Takács Dániel, Krahulcsán Zsolt, Orbán Balázs, Pócs Nándor
■ Alsó sor: Takács Tibor, Okváth Imre, Müller Rolf, Cseh Gergő Bendegúz

MLE VÁLOGATOTT ■ Álló sor: Pál Ferenc (MNL VaML), Körmendi Tamás (ELTE BTK), Farkas Dániel, Katona Csaba (MTA BTK TTI) ■ Alsó sor: Szügyi Ferenc (IKM), Kántor Balázs (EMMI), ifj. Fodor István (TLZ), Nagy Mihály Zoltán (RÁL) ■ Fekszik: Strešňák Gábor (SZVM)

PANNONIA (MNL Dunántúli válogatott) ■ Álló sor: Hermann István (MNL VeML), Suslik Ádám, Kálócz Zsolt, Bacsa Balázs, Csekő Ernő (MNL GYMYM SL) ■ Alsó sor: Czetz Balázs (MNL FML), Gere Ákos, Polgár Tamás (MNL SML), Kult László (MNL BaML)
■ Fekszik: Szűts István Gergely (MNL VeML)

CATHEDRALE ■ Koltai András (PRMT KL), Miszjuk Mihajló (KTÁL), Vass Csongor (GYFL), Molnár László (SOTE L), Vajk Ádám (GYEL), Kiss Márton (BME OMIKK), Zsidi Vilmos (BCE L), Kiss József Mihály (MKEL)

II. MLE Futballkupa ■ Pécs, 2018.

BARBARICUM (MNL Tiszántúli válogatott) ■ Álló sor: Takács Gábor, Király Erzsébet, Sáfár Gyula (MNL BeML), Somoskői Viktor (MNL HML), Varsányi Attila, Presztóczki Zoltán (MNL CSML), Galambos Sándor (MNL SZSZBML), ■ Alsó sor, Oláh Tamás (MNL BAZML SFL), Kovács Gergely, Szikla Gergő (MNL HBML), Bódán Zsolt (MNL BeML),

A csapatképeknél használt rövidítések:

BCE L = Budapesti Corvinus Egyetem Levéltára

BME OMIKK = Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár

GYEL = Győri Egyházmegyei Levéltár

GYFL = Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár

IKM = Identitás Kisebbségkutató Műhely

KTÁL = Kárpátaljai Területi Állami Levéltára

MKEL = Magyar Képzőművészeti Egyetem Levéltára

PRMT KL = Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára

RÁL = Román Állami Levéltár

SZVM = Szenci Városi Múzeum

TLZ = Történelmi Levéltár Zenta